

**TIKUVCHILIK O'QUV AMALIYOTIDA INNOVATSION
TEXNOLOGIYALAR**

*Toshkent imkoniyati cheklangan
shaxslar uchun ixtisoslashtirilgan*

*1-son kasb-hunar maktabi
ishlab chiqarish ta'limi ustasi*

O'razbayeva Kamola Matkarimovna

Annotatsiya: Ushbu maqolada tayanch harakatida nuqsoni bor o'quvchilarini ixtisoslashtirilgan kasb-hunar maktablarida tikuvchilik yunalishida o'qiyatgan o'quvchi qizlarga o'quv amaliyotida inovavatsion texnologiyalari to'g'risida fikr yuritilgan

Kalit so'zlar; Inovavatsion texnologiyalar, loyiha usuli, o'yin texnologiyalari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyasi, Klaster, Sinkwine, Syncwine kompilyatsiya, Crossense, Xochlar, Crossesense.

Ta'limning hozirgi holati o'quvchilarning ijodiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan mazmun sohasidagi sifat o'zgarishlari bilan tavsiflanadi. Zamonaviy ta'lim strategiyasi "barcha o'quvchilarga o'z iste'dodlarini va barcha ijodiy salohiyatini namoyon etish imkoniyatini berishdir, bu ularning shaxsiy rejalarini amalga oshirish imkoniyatini nazarda tutadi". Ushbu bosqichda kasb-hunar maktabning maqsadi - o'quvchining shaxsiy imkoniyatlarini, qobiliyatlarini maksimal darajada hisobga olgan holda, uning ijodiy salohiyatini rivojlantirishdan iborat. Ijodkorlikka tayyor insonlar ishlab chiqarishda o'z o'rnini tezroq topishi, o'z ishini yaxshiroq o'zlashtirishi va ko'proq foyda keltirishi bugun allaqachon isbotlangan. Ijodiy faoliyatga jalb qilinadigan o'quvchilarning eng qiyin toifasi aqliy zaif o'quvchilardir. Bu

o'quvchilarda ijodiy qobiliyatlar sust rivojlangan, ularning intellektual yetishmovchiligi tufayli kognitiv, aqliy faollik, tasavvur, idrok, fantaziya sust rivojlangan. Yaqin vaqtgacha nogironligi bor o'quvchilarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish imkoniyati, ularning umuman mavjudligi masalasiga kam e'tibor berilgan.

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, o'quv amaliyoti jarayoni davomida nogiron o'quvchilarning bilim faolligi va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish eng murakkab va qiyin vazifadir. Bir tomondan, har bir o'quvchiga turli muammolarni hal qilishga ijodiy yondashish imkonini beradigan shart-sharoitlarni yaratish kerak bo'lsa, ikkinchi tomondan, bu dastur doirasida amalga oshirilishi kerak. Nogironligi bor o'quvchi yoshlar bilan ishlashda kasbiy tayyorgarlik darslari bunday o'quvchilarning kognitiv jarayonlari va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish muammosini hal qilishi mumkin degan xulosaga keldim. Biroq, bu o'z-o'zidan sodir bo'lmaydi, lekin har bir bolaning individual xususiyatlarini hisobga oladigan tizimli, maqsadli va ayni paytda nozik va sezgir rahbarlik sharti bilan. Shuning uchun to'g'ri tanlangan texnologiyalar, o'qitish usullari va usullari o'quvchilarning kognitiv va ijodiy faoliyatga jalb qilish darajasini aniqlashga yordam beradi, bu esa o'quv dasturi doirasida o'rganishni qiziqarli qiladi. Darslarda nogiron o'quvchilarning bilim faolligini oshirish va ijodiy salohiyatini rivojlantirish uchun zamonaviy innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanish".

Innovatsion texnologiya - bu inson faoliyatining turli sohalarida taraqqiyot va samaradorlikni oshirish uchun yangi narsalarni yaratish yoki mavjudini takomillashtirish texnikasi va jarayonidir. Bunday texnologiyalar orasida tayanch harakatida nuqsoni bo'lgan o'quvchilarni o'qitish uchun amaliyot xonalarida foydalanish mumkin bo'lgan zamonaviy texnologiyalarni ajratib ko'rsatish mumkin:

- muammoli ta'lim texnologiyasi;
- loyiha usuli;
- o'yin texnologiyalari;

- axborot-kommunikatsiya texnologiyalari;
- tanqidiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyasi.

Kognitiv jarayonlarni faollashtirish va nogiron o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish uchun men muammoli ta'lim texnologiyasidan foydalanaman. Muammoli ta'lim - rivojlantiruvchi ta'lim turi bo'lib, uning mazmuni turli darajadagi murakkablikdagi muammoli vazifalar tizimidan iborat bo'lib, uni hal qilish jarayonida o'quvchilar yangi bilim va harakat usullarini egallaydilar va shu orqali ijodiy qobiliyatlarni rivojlantiradilar. shakllanadi: Qiyinchilikka duch kelishning o'zi, taklif qilingan vazifani mavjud bilimlar va harakat usullari yordamida bajarishning mumkin emasligi yangi bilimlarga ehtiyojni keltirib chiqaradi. Bu ehtiyoj muammoli vaziyatning paydo bo'lishining asosiy sharti, uning asosiy tarkibiy qismlaridan biridir. Biroq, qiyinchilikka duch kelganda, o'quvchilardagi qiyinchilikni ochib berishi kerak bo'lgan topshiriq ularning imkoniyatlari (intellektual imkoniyatlari va erishgan bilim darajasi) hisobga olinmagan holda berilsa, o'quvchilarda kognitiv ehtiyoj paydo bo'lmasligi mumkin. Demak, topshiriqning qiyinlik darajasi shunday bo'lishi kerakki, mavjud bilimlar va harakat usullari yordamida o'quvchilar uni bajara olmaydilar, ammo bu bilimlar mazmuni va bajarish shartlarini mustaqil tahlil qilish (tushunish) uchun etarli bo'ladi. vazifa. Faqatgina bunday vazifa muammoli vaziyatni yaratishga yordam beradi. Kasb-hunar maktabda muammoli ta'lim texnologiyasi o'quvchilarning bilim faolligini oshirishning samarali vositasidir, chunki u o'quvchining faol "izlanish" faoliyatini o'z ichiga oladi, uning proksimal rivojlanish zonalariga e'tibor beradi. O'quvchilar boshidan to o'zi natijaga erishgunga qadar (tabiiyki, o'qituvchining yordami bilan) butun bilim yo'lidan o'tadi va shuning uchun biron bir ilmiy g'oyaning har bir "kashfiyoti" (qonun, qoida, fakt, hodisa va boshqalar) .) uning uchun shaxsan muhim bo'lib qoladi. O'quvchi nafaqat yangi bilim va ko'nikmalarni egallaydi, balki tashabbuskor, mustaqil ijodkor shaxsga aylanadi. Har bir bosqichning o'ziga xos maqsad va vazifalari, shuningdek, birinchi navbatda kognitiv, ijodiy faoliyatni faollashtirishga, so'ngra olingan bilimlarni tushunish va

umumlashtirishga qaratilgan xarakterli texnikalar majmuasi mavjud. O'quv amaliyot darslarda sinab ko'rgan va ulardan foydalanish ijobiy natija bergan narsalarga e'tiboringizni qaratmoqchiman.

Klaster to'da, to'da deb tarjima qilinadi. Tanqidiy fikrlash texnologiyasida ushbu uslub ma'lum bir muammo bo'yicha materialni grafik tizimlashtirish sifatida qo'llaniladi.

Semantik birliklar matnda grafik belgilar yordamida ajratib ko'rsatiladi, so'ngra ierarxiya yoki boshqa tartibda joylashtiriladi. Natijada to'dalar hosil bo'ladi.

Klasterlarni tuzish qoidalari oddiy: asosiy mavzu markazda joylashgan bo'lib, u e'tiborga loyiq semantik birliklar bilan o'ralgan. Ularning yonida so'zlar - sun'iy yo'ldoshlar. Mantiqiy bog'lanishlar asosiy tushunchalar orasidagi chiziqlar sifatida ko'rsatiladi. "**Sinkwine**" texnologiyasi

Cinquain - uslubiy uslub bo'lib, u 5 ta qofiyasiz misradan iborat she'rni jamlashdir. Pedagogik nuqtai nazardan, cinquain o'quvchini ijodiy amalga oshirishning ajoyib usuli. Bunday she'riy shakl axborot sohasidagi eng muhim nuqtalarni topish va ta'kidlash, ularni tuzish va boshqalarning e'tiboriga qisqacha etkazishga yordam beradi.

Cinquain - ma'lum qoidalarga muvofiq yozilgan g'ayrioddiy she'r.

Synewine kompilyatsiya qilish qoidalari.

Birinchi qator: 1 so'z - tushuncha yoki mavzu (ism).

Ikkinchi qator: 2 so'z - bu tushunchaning tavsifi (sifatlar).

Uchinchi qator: 3 ta so'z - harakatlar (fe'llar).

To'rtinchi qator: mavzuga munosabatni ko'rsatadigan ibora yoki jumla (aforizm).

Beshinchi qator: 1 so'z mavzu mohiyatini takrorlovchi sinonimdir.

Fartuk

-Chiroyli, amaliy

-Himoya qiladi, go'zallashtiradi, saqlaydi

-Inson hayotini to'ldiradi

-Mahsulot

Sinkveyn texnikasidan test bosqichida foydalanish mumkin, bunda o'quvchilar yangi mavzu bilan tanishishdan oldin ham hozirda bilgan ma'lumotlarga asoslanib she'r tuzadilar. Bu o'qituvchiga o'quvchilar ushbu masala bo'yicha nimani bilishlarini tushunishga imkon beradi va o'quvchilarga materialni to'g'ri o'zlashtirishi uchun etkazilishi kerak bo'lgan ma'lumotlarni tuzatish imkoniyatini beradi. Tushunish bosqichida sinkvine yozish o'qituvchiga o'quvchilar o'rganilayotgan mavzuni qanday tushunishlarini baholash imkonini beradi, o'quv jarayonini diversifikatsiya qiladi, uni yanada qiziqarli qiladi, chunki sinkvine ham o'yin faoliyatidir. Bunday holda, texnika maktab o'quvchilarining ba'zi hissiy yuklarini tushirishga yordam beradigan faoliyatni o'zgartirishdir, va uni aks ettirish bosqichida ishlatish mumkin. Tasvirga tarjima qilingan fikr o'qituvchiga o'rganilgan materialni o'quvchilar tomonidan tushunish darajasini baholashga imkon beradi. Sinkvine tez, lekin juda kuchli aks ettirish vositasi deb ataladi.

Sinkvine o'qitish usuli sifatida universaldir. U maktab o'quv dasturining istalgan fanining mavzulariga qo'llanilishi mumkin. Bu sizga o'quvchilarni qiziqtirishga imkon beradi, o'rganilayotgan materialni yaxshiroq tushunishga va tushunishga yordam beradi. Besh oyatni yaratish juda oddiy, shuning uchun uni har qanday yoshdagi o'quvchilar bilan ishlashda ishlatish mumkin.

"Crossense" texnologiyasi

Crossens - bu bir vaqtning o'zida bir nechta intellektual o'yin-kulgilarning eng yaxshi fazilatlarini o'zida mujassam etgan yangi avlod assotsiativ jumboq: jumboqlar, topishmoqlar va rebuslar.

"Xochlar" so'zi "ma'nolarning kesishishi" degan ma'noni anglatadi va ingliz tilidan tarjimada "so'zlarning kesishishi" degan ma'noni anglatuvchi "krossvord" so'ziga o'xshashlik yo'li bilan yaratilgan.

Crossesense - bu "Tic Tac Toe" o'yiniga kelsak, to'qqiz kvadrat maydonda yopilgan assotsiativ zanjir. Barcha katakchalar bo'sh bo'lgan krossvorddan farqli o'laroq, krossvordda ular allaqachon rasmlar bilan

to'ldirilgan. Vazifa - o'zaro bog'langan tasvirlar asosida hikoya qilish orqali o'zaro bog'liqlikni tushuntirish.

Yuqoridan pastga va chapdan o'ngga xochlarni o'qishingiz kerak, keyin faqat oldinga siljiting va markaziy 5-kvadratda tugaydi, shunda siz "salyangoz" bilan o'ralgan zanjir olasiz. Siz birinchi va har qanday taniqli rasm bilan boshlashingiz mumkin. 5-raqamli kvadrat markaziy kvadrat bo'lib, muallifning iltimosiga ko'ra, uni barcha tasvirlar bilan o'zaro bog'lash mumkin. Oddiy o'zaro ma'noda rasmlar to'g'ridan-to'g'ri ma'noga ega va bu o'zaro ma'noni ochish uchun faqat faktlarni bilish kerak. Keyinchalik murakkab crossover uchun siz oddiy rasmlarni bilvosita, ramziy rasmlar bilan almashtirishingiz mumkin.

Masalan, "Ichki kiyim tikuvlari" mavzusini o'tishda o'quvchilar quyidagi xochlarni yasadilar:

Ikki marta tikuv:

dastgoh, bog'lovchi, zig'ir (zig'ir) tikish uchun, bardoshli, yopiq kesiklar bilan, ikki bosqichda bajarilgan, tikuv kengligi 5-7 mm, old tomondan ko'rinish (birlashma).

Tikuvchi tikuv:

dastgoh, bog'lovchi, zig'ir (zig'ir) tikish uchun, bardoshli, yopiq kesmalar bilan, ikki bosqichda bajarilgan, tikuv kengligi 5-7 mm, old tomondan ko'rinish (ulanish va mashina tikuvi).

Darsning istalgan bosqichida o'zaro bog'liqlikdan foydalanish mumkin:

- uy vazifasini tekshirish (oxirgi dars material, mos yozuvlar tasviriy sxemasining vazifasi haqida gapirish uchun xochlardan foydalanish);
- dars mavzusini shakllantirish, dars maqsadini belgilash (tasvirlar orasidagi bog'lanishni topish va dars mavzusini aniqlash; nima qilishimizni aniqlash);
- mavzuning axborot blokini ochish, muammoni izlash (narsaning turlari, sabablari, xususiyatlari, oqibatlarini tasvir va belgilarda);

- materialni umumlashtirish, mustahkamlash (o'zaro ma'no dars davomida turli bosqichlarda paydo bo'lgan tasvirlardan iborat bo'lib, o'quvchilar materialni umumlashtiradi va ular bo'yicha xulosa chiqaradi);

- guruh ishini tashkil etish (taklif etilgan tasvirlardan berilgan mavzu bo'yicha o'zaro fikrni tuzish, guruhlarning o'zaro munosabatlarini taqqoslash);

- ijodiy uy vazifasi (ma'lum mavzu bo'yicha bosma yoki elektron shaklda o'zaro faoliyatni tuzish);

- dars tuzilishini qurish (to'qqizta o'zaro faoliyat element o'rtada nom, maqsad yoki muammo bilan dars tuzilishini izchil aks ettirishi mumkin).

Tikuvchilik darslarida zamonaviy innovatsion ta'lim texnologiyalari, metod va usullaridan foydalanish o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishini uyg'otishga olib keladi, bu esa kasb-hunar maktabi o'quvchilarining bilim faolligini faollashtirish va ijodiy salohiyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Tikuvchilik yunalishi bo'yicha o'quv materiallari (2021-2022 o'quv yili uchun O'razbayeva.K.M)

2. Bichish-tikishni o'rganamiz R.I.Egorova V.P.Monastirnaya (Toshkent-1991y)

3. Tikuvchilik texnologiyalari asoslari N.S.Gaipova M.Z.Ismatullayeva A.S.Axmetova X.Z.Ismatullayeva (Toshkent-2006y)

4. Internet ma'lumotlari